

Ivana Kobilca Portret slikarke

Produkcija: Fabula Ljubljana, koprodukcija: RTV Slovenija, 2007, 73 min

Režiserka in scenografka: Marta Frelih; **scenarista:** Marta Frelih in Vilma Štritof Čretnik; **producent:** Radovan Mišič; **direktor fotografije:** Simon Tanšek; **montažer:** Zlatjan Čučkov; **zvok:** Marjan Cimperman, Robert Šeršen

Slikarka Ivana Kobilca (1861–1962) je v dokumentarnem filmu predstavljena kot pogumna, samozavestna, inovativna in ustvarjalna umetnica. Skozi igro igralko Nataše Matjašec spremljamo njeno evropsko pot, ki jo vodi na Dunaj, v München, Pariz, Sarajevo in Berlin. Film poudarja težko pot umetnice v 19. stoletju, v katerem se ženske niso mogle izsolati v državnih ustanovah in si pridobiti naslova akademske slikarke, kar je pomenilo, da so obiskovale privatne šole in trpele očitek neakademskosti. Prav tako so bile diskriminirane pri razstavljanju, zato si je slikarka pri podpisovanju slik pomagala le z začetnico imena (I. Kobilca), da je tako prikrivala svoj spol, kar ji je omogočalo nemoteno razstavljanje po pomembnih evropskih galerijah tistega časa.

Njena odločitev za samostojno slikarsko pot je dozorela pri šestnajstih letih, ko je z očetom obiskala Dunaj in si ogledala nekaj takakajšnjih galerij in muzejev. Tako ji je bilo všeč, da je sanjara samo še o Dunaju, kamor se je čez dve leti res preselila. To odločitev sta finančno in moralno podprla njena starša, ki sta s svojo naprednostjo in velikodušnostjo osupljala okolico. Tudi onadva sta se zavedala, da Ivana svojega umetniškega značaja ne more oblikovati doma, saj je bila Ljubljana v tistem času provincialno mesto brez šol, pomembnih učiteljev in razstavišč. Na začetku je slikala cvetje – svojo prvo sliko je imela obešeno kar na vratih v Ljubljani, namesto tablice z imenom –, nato pa realistične slike s sodobnimi slikarskimi pristopi. Priznana je kot mojstrska portretistka, ki je slikala celo akte, kar je bilo v 19. stoletju za akademske slikarje, predvsem pa za vse slikarke, neobičajno in nezaželeno. Na njeno delo je vplivala tudi fotografija, ki je bila v tistem obdobju vse bolj dostopna ljudem; Ivana je svoje slike, motive in kompozicije oblikovala s pomočjo fotografij, ki so ji nadomestile skice.

Ko se je z Dunaja preselila v München, se je že uspešno vključila v umetniško življenje, predvsem pa v tej umetniški metropoli spoznala svoji prijateljici, slikarki Mario Slavona in Roso Pfäffinger. Razstavljala je na Dunaju in Münchnu, leta 1889 pa je priredila v prvem nadstropju ljubljanske realke **prvo slovensko razstavo** (prej so umetniki razstavljali na sejmiščih ali v izložbah trgovin). Na njej je razstavila 34 platen, tudi platna z motivi kmečkega življenja, ki jih je naslikala doma, med poletnimi počitnicami na Gorenjskem. Zanimivost te razstave je, da jo je obiskalo skoraj 700 ljudi, njen izkupiček pa je bil namenjen šolski prehrani. Po razstavi v Parizu, kjer je razstavila *Likarice* in *Poletje* ter prejela odlikovanje Salona francoskih umetnikov, se je preselila v Pariz. Ta svetovna prestolnica umetnosti jo je očarala že prej, s prihodom vanjo pa so jo navduševala nova umetniška spoznanja in znanci, predvsem pa slikar Wilhelm Peterson (njegov psevdonim Willy Gretor), v katerega se je usodno zaljubila. V Parizu je naslikala sliko *Otroci v travi*, zelo moderno sliko, ki s svojo inovativno kompozicijo in svetlobo oznanja rojstvo modernega slovenskega slikarstva. Z njo je presešla predsodke tedanje sredine, da so ženske, če se že odločijo za slikarsko pot, predvsem samo zveste posnemovalke tradicionalnih motivov, hkrati pa je s svojimi potreti prispevala v slovensko slikarstvo umetnine evropskega slovesa.

Režiserka Marta Frelih

Režiserka Marta Frelih je diplomirala na Neue Kunstschule Zürich, kjer je dobila naziv kostumograf in modni oblikovalec, končala pa je tudi likovno pedagogiko na Pedagoški fakulteti v Mariboru ter študij na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani, kjer si je prislužila naziv magistrica umetnosti, njena magistrska naloga ima naslov *Kostumska primerjava med gledališčem in filmom na praktičnih primerih opere Traviata, drami Marguerite Gautier in filmu Kamelija*. Na kölnski univerzi je postala še doktorica razvojne znanosti. Frelihova je asistiralna številnim domačim in tujim umetnikom iz Italije, Nemčije, Avstrije, Švedske in Hrvaške, kot samostojna kostumografinja in scenografinja pa je delala tudi za opero, dramo, balet, plesno gledališče in kabare. Njeno delo je bilo mogoče spremljati na desetih samostojnih fotografskih in likovnih razstavah. Režirala je dva filma, *Ivana Kobilca – portret slikarke* (2007) in *Alma M. Karlin: Samotno potovanje* (2009), pri katerih je bila tudi scenaristka in kostumografinja.

Podnaslovi v filmu so bili prevedeni na lektoratih in študijih slovenščine na tujih univerzah v okviru projekta *Svetovni dnevi slovenskega dokumentarnega filma* v sodelovanju s Centrom za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani ter Kulturnim in umetniškim programom RTV Slovenija v naslednje jezike: češčino, hrvaščino, italijanščino, madeдонščino, nemščino, nizozemščino, poljščino, ruščino, slovaščino in srbščino.